

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕

โรควุ่นวายภายในจิตใจ

ธรรม คือยารักษาโรควุ่นวายภายในจิตใจของโลก ความวุ่นวายนั้น กิริยาการกระทำ หรือการแสดงออกทางกาย วาจา เป็นอันดับสอง ออกจากความวุ่นวายของใจเป็นรากฐาน โรคนี้มีอยู่ทั่วไป มีทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ มีทุกเพศทุกวัย มีทั้งคนโง่คนฉลาด มีทั้งคนมีคนจน มีหัวหน้ากันหมด ไม่เลือกหน้าใคร โรควุ่น โรคยุ่งเหยิงวุ่นวายไม่มีวันสร้าง นี่เป็นโรคประจำใจมนุษย์หญิงชายทั่วไป ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับความมีความจน ความโง่ความฉลาดของใคร ตัวที่ทำให้วุ่นนั้นมันมีอำนาจเหนืออะไรในโลก มันเป็นฝ่ายต่ำเป็นฝ่ายก่อกวนทำลายอยู่ภายในใจของสัตว์ ฝ่ายต่ำนี้มันมีอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง มันจึงสามารถบังคับจิตใจของคนและสัตว์ให้ตั้งรกรากระวนระวายได้ไม่เลือกกาลสถานที่และกิริยาการแสดงออก หลักใหญ่ๆ ท่านกล่าวไว้ ๓-๔ อย่าง คือ ราคะตัณหา ความโลภ ความโกรธ ความฉุนเฉียว ความลุ่มหลง ส่วนความลุ่มหลงนั้นมันเป็นพื้นอยู่แล้ว กิเลสทั้งหมดแสดงออกมาจากเจ้าอำนาจคือตัวโมหะอันเป็นรากฐานนั้นแล

ในโลกนี้ก็มีแต่ธรรมเท่านั้นที่จะรักษาโรคชนิดนี้ ให้เบาบางพออยู่ได้หรือหายได้ นอกนั้นไม่มีสิ่งใดจะรักษาโรคชนิดนี้ให้บรรเทาและหายขาดได้ หมอใดก็ไม่สามารถรักษาได้ ผู้ค้นคว้ายามารักษาโรคชนิดนี้ได้ ก็มีพระพุทธเจ้าเพียงพระองค์เดียว ชั้นเริ่มแรกได้ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ขณะจะตรัสรู้ธรรมก็ปราบข้าศึกคือกิเลสตัวมหากภัย ภายในพระทัยของพระองค์ให้สิ้นซากลงไป การตรัสรู้ธรรมก็คือการปราบไตรภพภายในพระทัยให้หมดสิ้นไปนั้นแล คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ หรือมนุษย์โลก เทวโลก พรหมโลก อันเป็นที่ท่องเที่ยวของกษัตริย์วัฏจักรจิตวัฏจักร พาสัตว์ให้หมุนเวียนอยู่ไม่หยุดไม่ถอย ธรรมของพระพุทธเจ้าได้ปราบให้ราบเรียบภายในพระทัยเป็นศาสดาขึ้นมา แล้วจึงนำอุบายวิธีหรือธรรมวิธีอันประเสริฐมาสั่งสอนโลก ตั้งแต่ตรัสรู้แล้วจนถึงขณะนี้ได้ ๒๕๐๐ กว่าปี เฉพาะพระองค์ทำหน้าที่เองก็เป็นเวลา ๔๕ พรรษา หลังจากนั้นก็มีพุทธศักราช หมายถึงความล่วงไปแห่งพระพุทธเจ้าที่ปรินิพพานมา เวลานี้ได้ ๒๕๒๕ ปี ๒๕๗๐ ปีที่เฉพาะพระพุทธเจ้าของเรา

พระพุทธเจ้าองค์ที่ล่วงมาแล้วจำนวนนับไม่ถ้วนก็มีแบบเดียวกัน ตรัสรู้ธรรมแบบเดียวกัน รู้เห็นธรรมแบบเดียวกัน จึงสอนโลกแบบเดียวกัน ไม่มีศาสดาองค์ใดแหวกแนวที่

จะตรัสรู้ต่างกัน และรู้เห็นความจริงทั้งหลายแตกต่างกัน คือรู้ความจริงเห็นความจริงแตกต่างกัน สิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่อย่างไร ทรงรู้ตามสิ่งนั้นๆ แบบเดียวกัน การแนะนำสั่งสอนอบรมให้บำเพ็ญคุณงามความดีเพื่อเป็นกำลังปราบปรามความชั่ว หรือโรคร้ายทั้งหลายที่มีอยู่ในจิต ก็ทรงสั่งสอนแบบเดียวกัน ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจะมาตรัสรู้ที่ล้านๆ ก็ตาม ก็ตรัสรู้ธรรมแบบเดียวกัน สั่งสอนสัตว์โลกแบบเดียวกัน ที่ต่างกันพระพุทธเจ้าก็ทรงแสดงไว้แล้ว เช่น บางองค์มีอายุแปดหมื่นปีบ้าง หกหมื่นปีบ้าง พระพุทธเจ้าของเรามีอายุ ๘๐ ปี ท่านก็แสดงไว้ แล้วการลงอุโบสถสังฆกรรม อานุภาพแห่งพระพุทธเจ้ามีแตกต่างกันอยู่บ้าง ท่านก็แสดงไว้ แต่การตรัสรู้ธรรมของจริงนั้นเหมือนกันหมด

ที่แตกต่างกันก็แสดงไว้ เช่น พระชนมายุของพระพุทธเจ้าที่แสดงไว้มีแปดหมื่น หกหมื่นถึง ๘๐ ปี การลงอุโบสถสังฆกรรมของพระสงฆ์ พระพุทธเจ้าที่มีอายุแปดหมื่นปี หกหมื่นปีนั้น นับเวลาตั้งเจ็ดปีถึงประชุมสงฆ์ลงอุโบสถสวดปาฏิโมกข์เสียหนหนึ่ง พระสงฆ์ทั้งหลายก็อยู่ด้วยกันเป็นผาสุกร่มเย็นไม่มีคดีอิทธิอะไรเกิดขึ้น ในระหว่างแห่งกาลว่างอุโบสถเลย พระพุทธเจ้าบางพระองค์ก็ปีหนึ่งหรือหกเดือน ถึงจะลงอุโบสถหนหนึ่ง พระสงฆ์ก็กลมเกลียวกันดี ไม่มีความแตกร้าง ไม่มีอิทธิอะไรเกิดขึ้น สำหรับพระพุทธเจ้าของเรา ๑๕ วันลงอุโบสถ คือการประชุมสวดปาฏิโมกข์ ท่ามกลางสงฆ์หนหนึ่งเรื่อยมา ความต่างกันของพระพุทธเจ้าองค์ไหนท่านก็บอกไว้ อย่างนี้ เช่น บาปมี บุญมี นรกมี สวรรค์มี ถึงพรหมโลก นิพพานมี เหล่านี้ท่านสอนแบบเดียวกันหมด

บาปให้ความทุกข์ร้อนแก่สัตว์ ตั้งแต่กาลไหนกาลไรมา ไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นก็สอนแบบเดียวกัน คำว่าบุญ คือความสุข อันเป็นความพึงใจของสัตว์โลกไม่เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่นก็สอนไว้แบบเดียวกัน นรกมี มีมาแต่กาลไหนๆ ใครจะเห็น นรก ใครจะรู้จะเห็น ใครจะปฏิเสธหรือรับรองก็ตาม นรกก็คือนรกซึ่งเป็นของมีอยู่แล้วนั้นแหละ สวรรค์ พรหมโลกมีอยู่ ใครจะเชื่อว่ามีหรือไม่มีก็ตาม ธรรมชาตินั้นก็มีอยู่อย่างนั้นแหละ เพราะเป็นของจริง ใครจะรู้จะเห็น ไม่รู้ไม่เห็น ก็มีอยู่เช่นนั้น นิพพานก็เหมือนกัน เหล่านี้ท่านทรงสอนแบบเดียวกัน ทรงสอนธรรมของจริงเป็นแบบเป็นฉบับเดียวกันแต่ไหนแต่ไรมา โลกยึดถือเป็นทางดำเนิน เป็นที่พึ่งเป็นพึ่งตายได้อย่างแท้จริง ก็คือธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งหลายนั้นแล นอกนั้นหาความแน่นอนตายใจไม่ได้ว่าจะไม่เป็นพิษเป็นภัย ย่อมมีโทษสับปนกันไปจนได้ ไม่ว่าสมบัติสิ่งของผู้คนหญิงชายที่เกี่ยวข้องมากน้อย

ไม่ต้องพูดมากละ คนธรรมดาสามัญมีกิเลสภายในใจ เพียงจำนวนห้าสิบคน เราจะหาคนดีตายใจได้สักกี่คน ที่จะไม่มีคนชั่วปะปนอยู่เลยนั้นเป็นไปไม่ได้ ในจำนวนห้าสิบคน

ที่มีอยู่นั้น อย่างน้อยย่อมมีไม่ต่ำกว่าสิบคน ในห้าสิบคนจะให้มีคนดีเชื่อถือได้ทุกคนย่อมไม่ได้ ทั้งนี้เทียบในความบริสุทธิ์หมดจด ความแน่ใจ ความพึงเป็นพึ่งตายได้จริงแล้ว พระพุทธเจ้าจะมีกี่ล้านองค์ก็ตาม ไม่ต้องพูดถึงเพียง ๕๐ องค์กันละ พูดเป็นล้านๆ เพราะพระพุทธเจ้าตรัสรู้ถ่ายทอดกันมาเรื่อยๆ และจะตรัสรู้ต่อไปอีกเป็นจำนวนเท่าไร พระพุทธเจ้าเหล่านี้มีองค์ไหนที่เป็นพระพุทธเจ้าองค์ชั่วช้าลามก ปะปนอยู่ในพระพุทธเจ้าที่บริสุทธิ์ทั้งหลายเหล่านั้นแม้เพียงองค์เดียวไม่มีเลย เลิศประเสริฐเหมือนกันหมด บริสุทธิ์เหมือนกันหมด แสดงธรรมเป็นข้อยืนยันต่อความจริงได้ร้อยเปอร์เซ็นต์เหมือนกันหมด

เมื่อเราจะน้อมกายวาจาใจเพื่อฝากเป็นฝากตายด้วยการประพฤติปฏิบัติตาม เราจะเชื่อและน้อมถวายชีวิตฝากเป็นฝากตายกับทางไหน ในจำนวนห้าสิบคนกับจำนวนพระพุทธเจ้าเป็นล้านๆ องค์ เราพิจารณาดูซิ เพียงห้าสิบคน จำนวนที่ไว้วางใจได้ แม้คนเดียวก็ทั้งยาก ที่ยากอย่างเห็นได้ชัดก็ตรงที่เราแม้เพียงคนเดียวก็ยังปลงใจเชื่อตัวเองไม่ได้ อย่าพูดถึงคนอื่นจำนวนเท่านั้นเท่านี้เลย ซึ่งเป็นการมองนอกเกินไป จะไม่เจอตัวผิดตัวแสบ นี้แหละธรรมของพระพุทธเจ้าที่ให้ความร่มเย็นแก่โลก ฝากเป็นฝากตายของโลกมากระทั้งบัดนี้ ซึ่งควรเป็นที่เชื่อถือและปฏิบัติตามของชาวพุทธทั้งหลาย พอเป็นเนื้อเป็นหนังในตัวของตัวเองบ้างในชาติหนึ่งๆ ไม่ให้เสียความเป็นมนุษย์ที่ได้มาจาก ปุพฺพ จ กตปุญฺญตา ที่เคยสร้างสมอบรมคุณงามความดีมาแต่ปางก่อน เมื่อได้มาเกิดเป็นมนุษย์จึงไม่ควรปล่อยให้อัตภาพมนุษย์ที่เป็นตัวผลนี้ฉิบหายไปเปล่า และตายทิ้งเปล่าๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไรจากอัตรภาพร่างกายนี้เลย และไม่สมมุติเป็นมนุษย์ จึงควรพากันพิจารณาให้มาก อย่างนี้งอนอนใจจะเสียการไปเปล่า

ข้อยืนยันแห่งธรรมที่กล่าวมาเหล่านี้ คือธรรมทั้งหลายไม่เคยให้ความล่มจมฉิบหายแก่โลกแต่กาลไหนๆ มา นอกจากเป็นสิริมงคลแก่โลกผู้นับถือและปฏิบัติตาม ศาสนธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้แล้วเท่านั้น เราทุกคนเกิดมาหวังความสุขความเจริญ หวังให้สมความมุ่งมาดปรารถนาทุกสิ่งทุกอย่าง สิ่งพึงใจจะได้มาจากไหน จะได้มาจากการกระทำช่วยยอมเป็นไปไม่ได้ ความไม่ดีทั้งหลายเป็นที่พึงใจได้หรือ ความไม่ดีไม่เป็นที่พึงใจทั้งเราทั้งคนอื่น เหตุใดผลที่เกิดจากความไม่ดีจะเป็นที่พึงใจสำหรับเราและคนอื่นได้เล่า เพราะเหล่านี้เป็นอฐานะ เป็นไปไม่ได้ สิ่งที่จะให้เป็นที่พึงใจคือผลที่เกิดขึ้นมานั้น ต้องสืบเนื่องมาจากเหตุอันดีผลย่อมเป็นสุขพึงใจไม่เป็นอื่น เป็นที่ยอมรับกันโดยหลักธรรมชาติ ด้วย โดยความนิยมในสากลโลกด้วย ซึ่งไม่ขัดกับหลักธรรมชาติ อันนี้แลเป็นที่พึงใจและยุติธรรมหาที่ขัดแย้งไม่ได้ตลอดไป

การกระทำใดที่เป็นประโยชน์แก่ตนและคนอื่น ไม่เป็นความเสื่อมเสีย ไม่เป็นความเสียหายแก่ตนและผู้อื่น การกระทำนั้นเรียกว่าเป็นการกระทำถูกต้อง การกระทำนั้นและนำผลเป็นที่พึงใจมาสู่ตัวเรา เราสงเคราะห์คนใดคนนั้นมีความจำเป็นอย่างไร ด้วยความพอใจของเรา ด้วยความเมตตาของเรา ย่อมทำให้ทั้งสองฝ่ายพอใจและเชื่อถ้อยกันได้สนิท ผู้ที่รับการสงเคราะห์จากเรา เขาก็พอใจ ยิ้มแย้มแจ่มใสและตีตราชีวิต ผากความเป็นความตายไว้กับเราอย่างสนิทใจ ไม่ลืมนบุญลืมนคุณจนกระทั่งวันตาย เราเองก็ได้ทำคุณทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เรามีบุญ มีคุณค่าในตัวเราจึงสามารถทำประโยชน์แก่คนอื่นได้ ให้เขาได้รับความสุขความเบาอกเบาใจจากเรา

หากเราไม่มีบุญมีคุณอะไรติดตัวบ้างเลย ใครๆ ก็อาศัยเราไม่ได้ พึ่งเราไม่ได้ แต่เรามีความดีพอให้เขาอาศัยเราได้ แสดงให้เห็นชัดว่าเราเป็นคนดีคนหนึ่ง เขาก็ยอมรับว่าเราเป็นคนดี มีบุญคุณต่อเขาและเป็นที่ประทับใจเขาด้วย ระลึกถึงคุณเราจนกระทั่งวันตายก็ไม่ลืมนบุญคุณที่มีต่อกันนี้สำคัญมาก ทำให้ระลึกถึงกันไม่จืดจาง ไม่หลงลืมได้ง่ายๆ เหมือนสิ่งอื่นๆ เป็นความชุ่มเย็นภายในจิตใจของกันและกันด้วย ระลึกถึงด้วยความซาบซึ่งตลอดไปด้วย นี่แหละความดีเป็นที่พึงใจแก่โลกดังที่กล่าวมา โลกจึงควรทำความดีต่อกัน ไม่พึงทำความชั่วเสียหายแก่กัน โลกย่อมมีความร่มเย็น

เราชาวพุทธขอให้ระลึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอยู่เสมอ ตามที่ได้อธิบายให้ฟังนี้ พระพุทธเจ้าหนักที่แสนที่ล้านองค์ ย่อมมีธรรมเป็นเครื่องพยุลงโลกให้ชุ่มเย็นเหมือนกันหมด ไม่ทำให้โลกฉิบหายล่มจมเพราะธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งหลายเลย นอกจากเรานำสิ่งเป็นพิษเป็นภัยมาทำความล่มจมต่อเราเสียเอง ด้วยอำนาจแห่งสิ่งกตขีบังคับที่เหนือเราผู้มีธรรมในใจน้อย และผู้ไม่มีธรรมในใจเพราะความไม่สนใจชวนชวยธรรมเท่านั้น

ดังที่กล่าวไว้เบื้องต้นนั้นว่า โรคุ่นวาย อะไรเป็นสาเหตุให้วุ่นวาย ก็กิเลสตัวต่ำช้า เลวทราม ตัวเป็นพิษเป็นภัยแต่มีอำนาจมากนั้นแลมันกตขีบังคับอยู่ทุกหัวใจ โดยไม่ขึ้นอยู่กับความมีความจน ความโง่ความฉลาด เป็นหญิงเป็นชาย เป็นเด็กเป็นผู้ใหญ่ เป็นพระเป็นฆราวาส แต่ขึ้นอยู่กับมันคนเดียวอันเดียว มันมีอำนาจเหนือสิ่งใดๆ ในโลกแต่ผู้เดียว ถ้าไม่มีธรรมเข้าไปขัดขวาง ไม่มีธรรมเข้าไปต้านทาน ไม่มีธรรมเข้าไปทำลาย ไม่มีธรรมเข้าไปเป็นคู่แข่งแล้ว มันจะเรืองอำนาจอยู่บนหัวใจของสัตว์โลกแต่ละดวงๆ แต่ผู้เดียว โดยไม่ต้องสงสัย สิ่งเหล่านี้เรื่องอำนาจ แต่เราอาภัพ

สิ่งเหล่านี้ผลิตเพลินรินเริงคือตัวกิเลสตัณหาที่ผลิตเพลิน แต่เรานั้นเศร้าโศกเสียใจเป็นทุกข์ เราเป็นผู้รับผลความทุกข์ความลำบาก มันเป็นผู้รับผลความผลิตเพลิน

ถ้าตกรกเราก็เป็นผู้ไปตก มันไม่ไปตก แต่มันหลอกให้เราไปตก ปราชญ์ท่านจึงว่ากิเลส มันฉลาดแหลมคมมากเกินกว่าคนธรรมดาสามัญจะรู้เท่าทันมันได้ จงเอาธรรมนั้นแหละ เข้าไปแก้กิเลส คือนำธรรมไปประพฤติปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลสประเภทต่าง ๆ ออกจากใจ ใจ จะมีวิเวกแห่งความสว่างไสว และสามารถยกตนให้พ้นภัยคือกิเลสกองทุกข์ไปได้โดยลำดับ ไม่อับจนทนทุกข์ไปนาน

โลกนี้เกิดความวุ่นวาย เกิดความเดือดร้อนมากน้อยไม่หยุดหย่อนผ่อนคลาย บ้าน นี้เป็นอย่างไร บ้านนั้นเป็นอย่างไร อำเภอนี้เป็นอย่างไร อำเภอนั้นเป็นอย่างไร จังหวัดนี้ เป็นอย่างไร จังหวัดนั้นเป็นอย่างไร ต่างคนต่างเกิดความเดือดร้อนวุ่นวายหาความสงบ ภายสบายใจไม่ได้ การฉก การลัก การปล้นสะดมเผาบ้านเผาเมืองซึ่งกันและกันโดยไม่มี ความเมตตาสงสารกันบ้างเลยนั้น เพราะอะไรที่พาให้เป็นเช่นนั้น ก็เป็นเพราะธรรมชาติ ที่ว่านี่นั่นแลทำความฉิบหายให้แก่กัน เพราะธรรมชาตินี้ไม่ใช่ธรรม แต่ธรรมชาตินี้เป็น ขาคีของของคนของสัตว์และของธรรม ผลของธรรมชาตินี้ผลิตขึ้นจึงเป็นทุกข์แก่สัตว์โลก

ธรรมนั้นเป็นเครื่องพยุลงโลกส่งเสริมโลก ธรรมเป็นความมีเมตตา มองเห็นกันก็ให้ ยิ้มไปด้วยความเมตตาสนิทสนม โดยเห็นว่าเขาเป็นมนุษย์ เราก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง มีความรู้สึกเหมือน ๆ กัน มีความหวังเพื่อความสุขความเจริญ รักสุขเกลียดทุกข์เหมือนกัน มองกันในแง่เหตุผลและการให้อภัยเสมอ ไม่มองกันในแง่ร้ายทำลายกัน ไม่จับผิดจับถูก กันอย่างง่ายตายแบบกิเลสพาให้เป็น ถ้ากิเลสไม่ว่าชนิดใด ๆ ไม่เป็นอย่างนั้น คอยแสหา โทษของคนอื่น โทษของตัวแม้มีมากล้นฟ้าไม่สนใจมอง เหมือนกับชนตาที่อยู่กับขอบตา ของเราไม่มองกันเลย มัวไปมองแต่เมฆ มองแต่ภูเขาโน้น ชนตาของเจ้าของไม่มอง คือไม่ ย้อนสายตาเข้ามา ถ้าเอากระจกเงาคือสติปัญญาธรรมส่องสกัดหน้าก็รู้ตัวของเรา รู้ทั้ง ความผิดถูกชั่วดี ความบกพร่องความสมบูรณ์ของตัว คนเราก็พอเฉลี่ยเพื่อแผ่กันได้ พอให้อภัยกันได้และอยู่กันได้เป็นผาสุก

เมื่อคิดถึงท่านถึงเราว่าย่อมมีความผิดพลาดเหมือนกันแล้ว โลกนี้แม้มีจำนวนมาก น้อยก็อยู่ด้วยกันได้ ไม่คับแคบตีบตันจนจะไม่มีทางหายใจดังที่เป็นอยู่ อันโลกที่อยู่อาศัย นั้นกว้างขวางพออยู่ได้ แต่มันคับแคบที่ใจไม่มีธรรมเป็นสำคัญ จึงควรขยายใจให้เป็นคน กว้างขวางด้วยธรรม เพราะธรรมเป็นเครื่องคุ้มครองรักษาโลกให้ร่มเย็น ไม่ใช่เพราะกิเลส ตัวเห็นแก่ตัว ตัวบีบบี้สไฟ ตัวโลภมาก ๆ ตัวไม่มองหน้าใคร แม้เขาก็มีหน้า เราก็มีหน้า แต่ไม่มองเห็นหน้าเขายิ่งไปกว่าหน้าของเรา จึงอยู่ในโลกด้วยกันยาก เพราะกิเลสตัวที่ กล่าวนี้แหละเป็นผู้กำจัดความสงบสุขของโลก จงพากันนำธรรมะไปกำจัด ระมัดระวังรักษา

ตัวอยู่โดยสม่ำเสมอ อย่างน้อยมนุษย์ก็อยู่ด้วยกันเป็นสุข มีมากมีน้อยก็อยู่เป็นสุข มากกว่านั้นก็เจริญรุ่งเรืองด้วยความสงบสุขทั่วหน้ากัน

การปฏิบัติธรรม กิเลสมันจะกระซิบเลี่ยมสอนทันทีว่าลำบาก จะไปวัดก็ก้าวขาไม่ออก จะให้ทานแต่ละชิ้นละอันก็จับแล้วจับเล่า มันมาคลี่มาคลายดูสมบัติเงินทองในมือทุกบาททุกสตางค์และสั่งสอนว่า นี่น่าเสียดายนี่น่าให้ทาน ไม่น่าเสียดสละนะ มันไม่เห็นด้วยถ้าจะเอาไปทำประโยชน์ซึ่งมันไม่มีส่วนด้วยแล้ว มันต้องคัดค้านขัดขวาง จนสมบัติเปียกด้วยเหงื่อมือ ทานแกะไม่ออก กิเลสไม่ยอมให้แบมือสละสิ่งของให้เป็นทาน สุดท้ายก็แพ้ มันจนได้ในขั้นเริ่มแรกทำบุญให้ทานบำเพ็ญความดีงามทั้งหลาย ถ้าอันไหนจะเอาไปทำ ความล้มจมเสียหายแก่ตนและส่วนรวมแล้วกิเลสชอบ เราเองก็อยากจะทำอันนั้น เพราะกิเลสพาให้ชอบ กิเลสพาให้ทำ มันถึงใจแบบไม่มีอัน สิ่งที่จะตกไปในทางที่ต่ำนั้นมันลื่นไปเลยไหลไปเลย แต่ที่จะตกไปในทางที่ดีนั้นมันไม่ยอมให้ตก มันไม่ยอมให้ตก อย่างนี้แหละกิเลสมันควบคุม มันบังคับใจโลกอยู่เช่นนี้ เราจึงทำได้ยากในบรรดาความดีงามทั้งหลาย จึงกรุณาทราบไว้ทุกท่าน เมื่อเหตุการณ์ทำนองที่กล่าวนี้เกิดขึ้นกับตนจะได้มีอุบายแก้ไข ไม่ปล่อยให้มันเอาไปกินเสียเกลี้ยงโดยถ่ายเดียว

ขึ้นชื่อว่ากิเลสเป็นนายแล้ว การให้ทานก็ยาก การสดับตบรับฟังธรรมเทศนาก็ยาก การอบรมสั่งสอนตนให้เป็นคนดีก็ยาก การที่จะฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนดีแต่ละแขนงๆ มันยากทั้งนั้น เพราะกิเลสพาให้ยาก ไม่ใช่ธรรมพาให้ยาก ธรรมจะพาให้ยากอะไร ธรรมพาให้คนผาสุกสบายต่างหาก สอนคนก็สอนให้ผาสุกสบาย การกระทำก็กระทำเพื่อให้ผาสุกสบาย ไม่ได้ทำเพื่อความทุกข์เหมือนกิเลสพาให้ทำ แต่เวลาทำตามกิเลส ทำไม่เห็นง่ายนิดเดียว กิเลสพาให้ง่าย อะไรๆ ก็ง่ายนิดเดียว จะเป็นจะตายก็ง่าย ถ้าเป็นเรื่องผลร้ายได้เพื่อกิเลสแล้ว ไม่ยากๆ ทั้งสิ้นทั่วดินแดน

แต่ถ้าธรรมจะพาให้สุขสบายแล้ว กิเลสมันจะกีดกันไว้ทันที พาให้ยากทั้งหมด แม้แต่จะระลึกพุทโธคำเดียวก็ไม่ได้ กุดๆ ด้วนๆ ไม่เต็มบทยเต็มบาทเพราะสติถูกมันกลืนเสียสิ้น มันสำคัญอยู่ที่สิ่งที่พาให้ทำนั้นแหละ ถ้าธรรมในใจมีอำนาจมาก การทำดีก็ง่ายขึ้น การทำชั่วยาก ไม่อยากทำ ปราชญ์ท่านสอนไว้นั้นและท่านเป็นอย่างนั้น ในตัวของเราเองก็มีทั้งปราชญ์ทั้งคนพาลนั้นแหละ ในขณะที่ใจเป็นพาล การจะสร้างความดีแต่ละชิ้นละอันแต่ละอย่างๆ มันทำยาก ไม่ใช่ของเล่น กิเลสพาให้เหนียวยิ่งกว่าดั่งเม จะก้าวขาออกก็ถูกดึงเข้าเหมือนดึงสายยาง ดั่งหนับ จะก้าวขาออกไปทำความดีมันก้าวไม่ออก ดึงขาไม่ออก มันเหมือนดั่งเม ชากก็จะหัก เส้นก็จะหลุด หนังกี่หุ้มห่อมาตั้งแต่วันเกิดไม่เป็นอะไรเลย

พอจะก้าวเข้าไปสู่ความดี หนึ่งก็จะเปื่อย กระจุกก็จะหลุด มันเจ็บมันปวดขึ้นในขณะนั้นทันที นั่นแหละกิเลสมันทูปมันตีเอาจนอ่อนเปียกไปหมดทั้งกายทั้งใจ

นี่พูดถึงเวลามันยากนะ เพราะอำนาจของกิเลสมีมาก ทีนี้พอเราอาศัยความอุตสาหะพยายามฟังธรรมฟังธรรม เชื่อตามคำสอนของนักปราชญ์ เชื่อตามครูตามอาจารย์ เชื่อตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าอุตสาหะพยายามทำไป ค่อยๆ ตะเกียกตะกายไปเรื่อยๆ ขาก็ค่อยตั้งออก อะไรก็ค่อยตั้งออก ขาก็ยึดได้เดินได้ เดินไปทำความดีก็ได้ เดินไปวัดไปวาาก็ได้ เดินไปทำบุญกุศลสงเคราะห์ใครๆ ก็เดินได้ไปได้ พูดในทางอรรถทางธรรมก็คล่องปาก แต่ไม่ใช่เลยเถิด คิดทางอรรถทางธรรมก็ราบรื่นชื่นใจ ผิดกับแต่ก่อนที่กิเลสมัดตัวจนกระดิกไม่ได้เป็นไหนๆ

เมื่อธรรมมีมากภายในใจ การจะไปทำความชั่วต่างๆ มันไม่ยากทำ มันฝืน เช่นเดียวกับกิเลสที่ไม่อยากให้คนไปทำความดีนั้นแล มันฝืนเหมือนกัน ทีนี้เมื่อธรรมมีอำนาจแล้ว คนจะไปทำความชั่ว ธรรมก็ฝืนไม่ให้ทำ ระหว่างกิเลสครองใจกับธรรมครองใจนั้นไปกันคนละทาง ธรรมนี้กล่อมไปทางเลิศ กิเลสกล่อมไปทางลามกเลวทราม ขอให้ท่านทั้งหลายคัดเลือกในหัวใจเราเองซึ่งมีทั้งพาลทั้งปราชญ์ อาศัยธรรมอันฉลาดเป็นน้ำที่สะอาดซักฟอกภายในจิตใจไปเรื่อยๆ วันหนึ่งๆ ขอให้อยู่กับด้วยศีลด้วยธรรม มีสติธรรม ปัญญาธรรม เป็นเครื่องกลั่นกรองจิตใจกายวาจาอยู่โดยสม่ำเสมอเถิด อย่าอยู่กันด้วยความอิจฉาพยาบาทอาฆาตจองเวรและเคียดแค้นแก่กันและกัน เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นพิษเป็นไฟ ไม่ควรนำมาเผาทั้งสำหรับมนุษย์เรา นั่นไม่ใช่ทางของชาวพุทธเรา มันเป็นทางของเปรตของผี ของยักษ์ของมาร ทำลายกันและกันตั้งแต่ส่วนย่อยตลอดส่วนใหญ่ จนถึงความพินาศฉิบหายวายปวงไม่มีอะไรเหลือ ไม่ใช่ทางสงบร่มเย็นต่อกันเลย แม้จะพากันกำเร็บเลียบสานทำด้วยความสามัคคีเพียงไร ก็ไม่พ้นผลคือความพินาศทั้งตนและผู้อื่นจนได้อยู่ที่นั่นแล

เพราะฉะนั้น เราจงน้อมนำธรรมมาบำรุงรักษาใจ เหมือนกับน่ายามารักษาโรคดังที่กล่าวมานั้นแหละ โรคชุนวาย โรคสายแร่ โรคอิจฉาพยาบาทอาฆาตจองเวร โรคเห็นแก่ตัว จะค่อยเบาบางและหายไปได้ จงบังคับโรคชนิดนี้ด้วยธรรม ด้วยความเมตตาพรหมวิหาร สงสารซึ่งกันและกัน เมื่อธรรมเหล่านี้แทรกเข้าไปมากเท่าไร โรคชุนวายภายในใจจะค่อยสงบตัวลง โลกเราจะมีธรรมร่มเย็นต่อกัน มนุษย์อยู่ร่วมกันมากน้อยย่อมร่มเย็นทั่วถึงกัน ขอให้ท่านทั้งหลายนำธรรมเหล่านี้ไปประพฤติปฏิบัติ

เราปฏิบัติตามกิเลสก็ถูกมันจุดมันลาก เอาจนถลอกปอกเปิกมาพอแล้ว หากเนื้อหนังไม่เหนียวแน่นมันคง พวกเราเดินมาหากันก็ไม่มีหนังติดตัวมาเลย เพราะกิเลสมันถลอกหนังไปตัมยำหมดแล้ว เนื้อก็เอาไปหมด เอ็นก็เอาไปหมด กระดูกก็หลุดกระเด็นเป็นผุยผง แต่มันกินอยู่ลึกๆ มันไม่ได้กินทั้งเนื้อทั้งหนัง มันกินอยู่ในหัวใจที่เป็นอาหารอร่อยมากของมัน ไม่กินอย่างเปิดเผย เราๆ จึงมีเนื้อหนังติดตัวมาหากัน มีเสื้อผ้ามีสบงจีวรหุ้มห่อปกปิดพอดูได้ไม่ทุเรศเวทนาจนเกินไป เพราะความจริงมันเอาเครื่องในไปกินหมดแล้ว ยังเหลือแต่ร่างมีหนังหุ้มห่อไว้พอพรางตาเท่านั้น

ทีนี้จึงเอาธรรมเข้าไปแทนที่เสียไป เป็นเกราะเพชรปกป้องกำบัง กิเลสเข้าไม่ติด กิเลสตัวไหนมาก็เผาเอาๆ กิเลสพังทลายหายซาก เราก็ก้าวขาออกมาบำเพ็ญธรรมสบายหายห่วง ไม่ถูกขัดขวางกีดกันเหมือนแต่ก่อนที่กิเลสเรืองอำนาจ ธรรมเรืองอำนาจบนหัวใจ ย่อมสงบสุขร่มเย็น ปราศจากความกดขี่บังคับ หลับและตื่นก็เป็นสุข แม้เวลาตายก็ไปอย่างสบายหายห่วง ผิดกับความไม่มีธรรมอยู่มากซึ่งหาหลักเกณฑ์ไม่ได้ เช่นเดียวกับขอนแก่น ลอยน้ำ ตามแต่น้ำจะพัดพาไปทางไหน ไม่มีที่จอดแวะเลยนอกจากลอยไปตามกระแสน้ำ ว่ายเดียว

เราชาวพุทธรู้ดี-ชั่ว,บุญ-บาป ประจักษ์ใจ จึงไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะทำตัวเป็นขอนแก่น ลอยน้ำดังที่กล่าวมา ทั้งที่ศาสนธรรมประกาศความจริงไว้อย่างแจ่มชัดไม่มีที่น่าสงสัย นอกจากตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติตาม เพื่อความดีงามใส่ตนด้วยการให้ทานรักษาศีล เจริญเมตตาภาวนาอันสริมงคลแก่ตนโดยสม่ำเสมอ ไม่ประมาทนอนหลับทับสิทธิ์ในร่างมนุษย์อยู่ไปวันๆ หากจุดที่หมายไม่ได้ ซึ่งนั่นเป็นความจนตรอก ไม่สมควรแก่ชาวพุทธเรา จงพากันสนใจใคร่ธรรม นำมาปฏิบัติฝึกหัดกายวาจาใจของตนให้ดีมีหลักยึดแต่บัดนี้เป็นต้นไป ใจเราจะเป็นคลังบุญหนุนให้มีความสุขทุกภพทุกชาติไป

เออละ